

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxi. Explicantur dubia quaedam circa absolutionem excommunicationis,
tam a iure, quàm ab homine latis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

quod iudex non tenetur ad utilitatem priuata nisi parte peccante procederet. l. 4. §. Hoc autem iudicium, ff. de dāno infec. nec ut debet scientia sua priuata, ut puniat in foro exteriori, cum necessaria omnino sit scientia publica, quæ per allegata & probata habetur ad hoc, ut tanquam iudex in foro exteriori delicta puniat, arg. l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. praesidis cap. pastoralis, §. Quia vero, de officio delegati.

32 Est autem introducta absolutio hæc in foro interiori ab excōmunicacione, præcipue in fauorem excommunicatorum, propter crimina occulta, ne homines seipsos in foro exteriori prodere cogere. Ne autem homines postea abuterentur huiusmodi absolutionibus fori interioris, ad facilius peccandum; ideo sapientissimè etiam ab ecclesiâ institutum, & perpetuò obseruatum est, vt absolutio fori interioris, nihil omnino prosit in foro exteriori, quia quādo conuenit crimen detegatur in foro exteriori, etiam penitentia peccata, in exteriori foro accusari, & puniri possit, ac si verè excommunicatus esset, vt notant gl. in d. cap. De his, de accus. & Couar. & alij vbi supra, & idem Cou. li. 2. var. resolut. c. 10. nu. 3.

33 Secundum est, Quod etiam in foro interiori a confessario impendi non debet absolutio ex vi iubilati, vbi offensa est manifesta, sine præuia satisfactione, si vero fuerit dubia, dari debet competens cautio, scilicet, pignoratitia, vel fideiussoria, c. solet, & c. venerabilibus, de sent. excom. li. 6. Sotus, 4. d. 2. q. 2. art. 3. Concl. 2. Martin. Ledesin. 2. 4. q. 26. ar. 1. dub. 9. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 278. vers. Sexto. & in c. 1. in princ. num. 53. de penit. d. 6. Henriquez lib. 3. de excomm. c. 28. §. 1. Quamuis enim in Bulla Iubilati non fiat mentio de satisfactione præmittenda, sic tamen intelligi debet, & redigi ad ius commune, arg. ca. causam quæ, de Rescrip. & faciunt quæ tradit gl. in c. paratus, in verbo, si verba, 23. q. 1. Non enim intendit Pontifex Bullis suis quempiam lædere, arg. c. super eo, de offic. deleg. & c. Quamuis, de Rescrip. lib. 6. vnde absolutio impensa per confessarium in offensa manifesta, vel in dubia, non præmissa reali satisfactione, vel cautione cum pignoribus, vel com fideiussoribus (dummodo id commodè ab absoluedo fieri possit) nulla, & irrita esset, vt Ledesin. Sotus, Henriquez & alij vbi supra testantur.

34 Tertium est, Quod in foro exteriori aliquando offensa, vel contumacia dici possit dubia ob id, quod promptæ & liquidæ probationes ad contumaciam conuincendā non offerantur, in foro tamen penitentiā, vbi penitens se excommunicatum, & ligatum, aut ad damnū illatum resarcitendum teneri nouit, illud omnino confiteri tenetur, & tunc quidem Deo, cui cuncta sunt manifesta, cuiusue oculis omnia sunt nuda & aperta c. erubescit, d. 3. z. offensa illa pro manifesta habetur; ideoq; confessio facta Sacerdoti, offensam illam manifestam facit, sicut etiam probationes id ipsum in foro exteriori præstant, arg. c. si, de cohab. Cler. & mul. & c. olim, de verb. sign. vnde tunc confessio satisfactio præmittenda erit, ex Mar. Ledesin. 2. 4. q. 26. ar. 1. dub. 9. Nauar. in Man. c. 27. nu. 278. vers. Sexto.

35 Quartum est, Qui sic confessario Sacerdoti confitetur, quem virtute iubilati, aut literarum Apostolicarum priuilegio eligere potest, vt absoluat ab excommunicatione & calibus referuatis Papæ, vel Episcopo, vel alteri, & ab omnibus censuris, si is qui huiusmodi Sacerdoti confitetur, peccatum aliquod per obliuionem vel inaduertentiā, seu inscitiam, quæ ne sciebat id esse peccatum, ei confiteri omiserit, cuius absolutio est referuata, vel cui annexa est excōmunicatio a superiori solo absolueda; & absolutionem generalem a peccatis & censuris obtinuerit, absolutus omnino censetur ab excommunicatione illa & censura, & à peccato illo, quod per obliuionem confiteri omisit; & quamuis peccatum illud confiteri postea teneatur, cū ei in memoriam rediderit, absoluti tamen poterit a quocūque Sacerdote simplici, etiam si potestatem absoluedi a peccatis, & censuris referuatis non habeat, vt latius tradunt Gab. 4. d. 17. q. 1. ar. 3. dub. 2. in fine. Summa Astensis, p. 2. lib. 7. tit. 4. q. 6. in fine. Adrian. 4. Sent. quæst. 4. de confessione, §. si petas circa dicta, vers. Ex hoc sequitur. Angelica verb. confessio. l. nu. 12. Syluest. Confessio, l. q. 19. Tabiena,

verbo Confessio, 2. nu. 17. §. Decimo sexto. Nauar. in cap. consideret §. cautus, nu. 30. vers. Illud vnum, de penit. dist. 5. Couar. in c. alma mater, par. 1. §. 1. n. 12. de sent. excom. lib. 6. qui ferè omnes pro hac re citant Palud. 4. qui tamen id non dicit, quamuis forte colligi poterit ex illis, quæ docet 4. d. 18. q. 5. art. 3. Concl. 4. Et quidem de absolutione à peccato sic obliuio, res est certissima; habet enim absolutio Sacramentalis hanc vim, vt etiam peccata obliuio tollet, hæc tamen lege, vt sint demum confitenda cum in memoriam venerint.

36 Circa absolutionem itidem ab excommunicatione annexa peccato sic obliuio, & ratione cuius absolutio erat reseruata, & tamen generalem absolutionem obtinuit ab eo, qui absoluerit ab excommunicatione potuit, dicendum est, vere absolui & a peccato illo, & ab excommunicatione, ea lege, vt id confiteatur, cum in memoriam incidit, Sacerdoti ordinario; etiam si non possit ab excommunicatione hac aliàs absoluerit: Cuius ratio est, quia ab illo peccato per obliuionem omisso, Sacramentalis absolutio absoluit, & denique Sacerdos ab excommunicatione, sine cuius absolutione minimè loquimur habere potuit absolutio Sacramentalis a peccatis exhibita, absoluit, vt Nauar. & Couar. locis allatis in specie tradunt.

Explicantur dubia quædam circa absolutionem excommunicationis, tam à iure, quam ab homine lata.

Cap. XXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatus, et iurisdictionem habens, an ab excommunicatione absolueri valeat, si Sacerdos non sit.
- 2 Potestas tam excommunicandi, quam absoluedi ab excommunicatione a Papa solo concedi laico potest.
- 3 Laico in articulo mortis, an concessa sit facultas, vt deficiente alio, qui absolueri possit, ipse ab excommunicatione valide absoluat.
- 4 Laicus in articulo mortis, quare ab excommunicatione non absolueri valeat.
- 5 Absolui an quis ab excommunicatione inuitus possit, & debeat, si in crimine perseverat.
- 6 Excommunicatus regulariter absolutionem petere debet, & qua huius sit ratio.
- 7 Absolui a culpa inuitus nemo potest, secus autem ab excommunicatione.
- 8 Absolueri ab excommunicatione inuitum iudex regulariter non tenetur.
- 9 Absolueri ab excommunicatione inuitum quibus in casibus possit, & debeat iudex.
- 10 Excommunicatio, vt medicina ad corrigendum contumacem infligitur.
- 11 Absolutio ab excommunicatione inuito tributa, valet, sic tamen iudex sine causa absoluens peccat.
- 12 Absolui, an possit excommunicatus absens, per literas, aut per procuratorem.
- 13 Absolutio ab excommunicatione, in foro penitentiā, aut cum solennitate, per procuratorem nec peti, nec dari potest.
- 14 Absolui, vt possit quis per procuratorem, ab excommunicatione, quid requiratur.
- 15 Excommunicationibus varijs ligatus, an ab omnibus vna absolutione relaxari possit.
- 16 Absolui potest quis ab vna excommunicatione sine eo quod ab alia absoluitur.
- 17 Excommunicatus pluribus excommunicationibus ab vno iudice, vna tantum absolutione ab omnibus absolui potest.
- 18 Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, an ab vna absoluitur, ab omnibus absoluitur sit.
- 19 Excommunicatus pluries ab eodem iudice vna absolutione

- tione quando absoluitur ab omnibus.
- 20 Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, ut ab omnibus unica absolutio liber sit, mens absolutio attendi debet.
  - 21 Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, ab eisdem solùm absoluitur, à quibus iudex voluit, & potuit.
  - 22 Excommunicatus pluries à diuersis, unius absolutio ut ab omnibus liberetur, non sufficit.
  - 23 Excommunicatus unica tantum excommunicatione, pluribus tamen excusis, ut absoluitur, causas omnes exprimere debet.
  - 24 Excommunicatus unica tantum sententia, sed ob plures causas, unius tantum causæ mentionem faciens, adhuc ligatus eadem ceteris de causis manet.
  - 25 Absolutionem à censuris impetrans à Papa, aut ab alio, virtute Bullæ, aut Iubilæi, quid facere debeat.
  - 26 Excommunicatus ob vnâ causam, si dum absolutionem petat, aliam causam explicet, quamuis peccet, regulariter tamen absolutio valeat.
  - 27 Absolutionem ab excommunicatione, expressio falsitatis quænam vitiet.
  - 28 Episcopus subditum suum ab excommunicatione à se latam in alio episcopatu absoluerè possit.
  - 29 Legatus à latere excommunicatum à se, in alterius prouincia, nisi de licentia d' ccesani, in foro contentioso, absoluerè nequit.
  - 30 Absolutio per vim obtenta an valida sit.
  - 31 Absolutionem ab excommunicatione per vim & metum extorquens, nouam excommunicationem, sine alterius absolutione, incurrit.
  - 32 Metus cadens in virum constantem quis censendus.

Circa Tertium variè difficultates moueri possunt, quas in sequentibus maioris, & facilioris intelligentiæ causa breuiter absoluemus. **Quorum**

- 1 *Prima est.* An qui excommunicauit, & Iurisdictionem habet, absoluerè ab ea excommunicatione possit, si Sacerdos non sit? Cui cum communi DD. sententia responderetur, quod cum pars potestas ligandi & soluendi sit, arg. ca. verbum. de pœnit. dist. 1. & arg. l. Qui condemnare. ff. de reg. iur. sicut non Sacerdos eam ferret, ita etiam ab eadem absoluerè potest, cum hæc Iurisdictionis fiat, sic S. Thom. in addit. 3. par. q. 22. art. 2. Palud. 4. d. 18. q. 2. art. 3. Concl. 4. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 77. ver. absolutio autem. Summa Altensis, 2. par. lib. 7. tit. 13. artic. 1. quæst. 13. Angelica, verbo, absolutio, 3. nu. 17. Tabiena, verbo, absolutio, 2. nu. 6. Queritur quarto, Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. num. 10. de sent. excom. lib. 6. Henriquez lib. 13. cap. 27. §. 4. Vgolin. de cens. Eccles. Tab. 1. c. 2. §. 10. qui omnes docent hanc potestatem excommunicandi, & ab ea absoluerè Iurisdictionis esse, & non ordinis, & competere posse Clericis etiam nondum sacris ordinibus initiatis, dummodo Iurisdictionem in foro contentioso habeant, & satis est quod sit tonsuratus; etenim absolutio ab excommunicatione, non est absolutio Sacramentalis penitentiae, quæ proprie pertinet ad absolutionem à culpa (huiusmodi enim absolutionem solus Sacerdos dare potest) sed est Iurisdictionis, & fori exterioris. Quamuis igitur ad culpam tollendam ratione criminis, & contumaciæ contracte requiratur absolutio Sacerdotis, adeo, ut eam non nisi Sacerdos etiam ex commissione Papæ tollere possit, quantum tamen ad potestatem absoluerè ab excommunicatione, & ad restituendum communioni hominum, necnō ad reddendum habitilem ad actus legitimos, etiam nō Sacerdos, immo prima tantum tonsura initiatus sufficiens minister est, dummodo Iurisdictionem in foro contentioso habeat ordinariam, aut delegatam: nisi absolutio hæc faciendâ sit solemnibus precibus, alijsque caerimonijs, de quibus in c. cum aliquis, 11. q. 3. & c. A nobis, 2. de sent. excom. habetur; tunc enim quicquid Couar. vbi supra, vult

etiam nō Sacerdotem cum illa solemnitate absoluerè potest, alij tamē omnes vetiūs tradunt, Sacerdotē esse debere.

Potest tamen Laico facultas hæc tam excommunicatione, quam ab excommunicatione absoluerè à Papa, (non autem ab alijs prælatis) tribui; cum vt Iurisdictione Ecclesiastica à solis Clericis exerceatur, iure tantum Pontificis cautum sit, cap. Decepnimus, de iudic. cui iuri Papa præst. arg. cap. proposuit, de concess. præb. ita glos. in c. bened. quidem, in verbo, Præter Romanum, dist. 96. & in cap. Ad hoc verò, in verbo, Ducibus, dist. 32. Palud. 4. d. 18. q. 2. artic. 3. Concl. 5. Panorm. in cap. ab excommunicato, & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, nu. 5. de Rescript. & in cap. Sacrosancta, num. 2. de elect. & Panorm. & Felin. in cap. Canonica, de sent. exco. Tabiena, verbo, absolutio, 2. nu. 8. Queritur quinto, Couar. in cap. alma mater, part. 1. §. 11. nu. 33. verfic. Quarto, de sent. excom. lib. 6. Vgol. Tab. 1. c. 2. §. 10. nu. 4. & Tab. 1. c. 2. §. 5. nu. 6. vbi docet, etiam in articulo mortis non Sacerdotem absoluerè posse ab omni excommunicatione, & hanc facultatem ei ab Ecclesia concessam esse, dummodo non ad sit qui aliàs ab ea absoluerè possit, & debet, sicut enim Ecclesia pro eo articulo concedit, vt quis à quocūque Sacerdote absolui possit à casibus reseruatis, & censuris, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reseruatiōe, ne hac occasione animæ pereant; ita etiam dubium non est, quin si pia mater Ecclesia interrogata esset, an deficiente Sacerdote qui aliàs possit, & debuit absoluerè, ab Ecclesiastico iudice alterius territorij absolutionem ab excommunicatione tribui posse vellet, etiam si Sacerdos non esset, responsuram esse, se id velle, cum in vitroque casu eadem ratio, animarum scilicet fauor agatur, quam etiam sententiam sequuntur glos. locis inferius citandis, Pan. in c. A nobis, 2. nu. 19. de sent. excom. Angelica, & Tabiena, locis citandis, & expressè Henric. li. 13. de exco. c. 27. §. 4. vbi fateretur, Vicarium Episcopi, etiam si Sacerdos nō sit, absoluerè posse ab excommunicatione. Quæ sane opinio & pia, & valde probabilis est, quia hæc ratione consultat salutem animarum, & prorogatur Iurisdictione, vt in casu absoluerè à peccatis per quocūque Sacerdotē in articulo mortis. Et quamuis Tridentinū solus Sacerdotis mentionem faciat, hoc tamē est, quia de absolutione Sacramentali loquebatur, ad quā necessarius est Sacerdos, & etiā quia in eo articulo constitutus, confiteri tenetur habita copia Sacerdotalis. Licet igitur in his casibus necessarius sit Sacerdos, si tamen talis haberi non possit qui confessionem audiat, haberi autem possit Clericus, qui ab excommunicatione absoluet, is in hoc casu accessit potest qui ab excommunicatione absoluet, ita vt non teneatur post mortem ab ea amplius absolui, & in loco sacrosancti debet, & pro eo quilibet orare potest, ex Sylu. in verbo, absolutio, c. nu. 8. Immo vero, etiam si euadat periculum, vere absolutus est, nec amplius absoluerè sed solū presentare se debet illi, qui aliàs absoluerè potuit, & debuit, ne de nouo excōicationē incurrat, c. Bos quis de sent. exco. 6.

3 *Ceterum, an in eo mortis articulo, concessa etiam celebretur facultas laico, vt deficiente alio, qui absoluerè possit, ipse ab excommunicatione valide absoluerè possit, iater se auctores dissentiunt; Cuius partem affirmatiuam tenent glo. in c. pastoralis, §. præterea, in verbo, Præterquā in mortis art. & ibid. Pan. nu. 2. de offic. ord. & ead. glos. in cap. fures, in verbo, Diacono, de futuris, & ead. glo. in c. A nobis, 2. in verbo, Non potuerit, & ibi Panorm. nu. 10. de sent. exco. Oldrad. Conf. 94. Palud. 4. d. 17. q. 3. art. 3. Concl. 7. vbi ait quod priuatus nō Iudex, nec Sacerdos possit absoluerè ab omni excōicatione in morte. S. Ant. 3. par. tit. 17. c. 4. §. septimus casus, Angelica, verbo, absolutio, 3. nu. 17. Tab. verbo, absolutio, 2. nu. 8. verfic. Queritur quinto, Ripa, tract. de peste, c. de priuileg. iud. causa peccatis, nu. 46. Sylu. verb. absolutio, 1. nu. 8. verfic. Immo, in dicto casu. Armil. verbo, absolutio, nu. 4. Opinio tamē negatiua verior est, quæ sequuntur expresse Palud. 4. d. 20. q. 1. art. 2. vbi ait, quod licet Papa cōmittat etiam in casibus, quos reseruat quod in mortis articulo quilibet Sacerdos absoluet quemlibet, scilicet à peccatis, non sic videtur de vinculo excommunicationis; & infra, cum Papa non possit committere non Sacerdoti absoluerè à peccatis, sicut nec celebrare, licet*

licet non Sacerdoti potuisset committere absolvere ab excommunicatione, non tamen commisit pro tunc, quia necesse non fuit. Sotus, 4. d. 18. q. 4. ar. 4. versic. verum ver. o. Nau. in Man. c. 26. nu. 26. versic. Dixi presbyter, & in c. r. in prin. nu. 84. de pen. dist. 6. Couar. in c. alma mater, p. 1. § 11. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. Vgol. de censur. Eccl. Tab. 1. c. 4. § 5. num. 7.

4 Rationes horum sunt: quia absolutio a censuris conceditur in articulo mortis, ut quis a peccatis absolui possit, cum ergo laicus in articulo mortis a peccatis absolueri nequeat non videtur ei concessa potestas absoluedi ab excommunicatione; Sed hæc ratio non videtur satis firmata: nam in hoc Concilio. Trid. Sess. 12. de reform. c. 7. æquæ concessa videtur facultas absoluedi a peccatis, atque a censuris; ita hæc Paludani, Soti & Nauarri rationem refellit Vgolinus vbi supra, sed non efficaciter, siquidem respondere optimè poterit, ibi quidem ab utrisq; absoluedi facultatem tribui, sed non æqualiter, quia enim peccatorum absolutio prærequirit necessario absolutionem ab excommunicatione, ut dictum est, ideo hæc propter illam, vbi opus fuerit, Concilium concessisse censetur, & faciunt ea verba Concilij, *Ne hac ipsa occasione aliquis pereat. Melior igitur ratio est, quam afferunt gl. in c. si in verbo percipere, 2. q. 1. Panor. in c. Quanto, nu. 2. de consuetud. & idem Panor. in c. 2. nu. 19. de iudic. & ibi Decius, num. 23. Couar. & Vgol. vbi supra, Quod in his, que ad Clericos spectant, illud solum licet laico, quod concessum eis a iure specificè reperitur, vbi enim Ecclesia laicum aliquid Ecclesiasticum facere posse voluit, in huiusmodi casu necessitatis id expressit, ut patet de baptismo in c. in Necessitate, de consecr. dist. 4. & gl. in c. fin. in d. verbo percipere, 2. q. 1. Cum igitur in iure nusquam concessa sit facultas laico absoluedi a censuris in articulo mortis, consequens erit Laicum tunc temporis ab excommunicatione absolueri non posse, vnde Imola, in l. prim. 3. col. 3. ff. de publ. iud. ait, sic absolutum a laico non posse in loco sacro sepeliri. Non est tamen negandum primo, quod si sic excommunicatus a laico absolutionem peteret, ad hoc ei proderit absolutionis petitio, ut post mortem ab excommunicatione absolui possit, quandoquidem hac ratione si golum contritionis dedisset censetur, quod ut quis post mortem absolueretur, requiritur, arg. c. sacris, & c. A nobis, 2. de sent. excom. & expresse docent Imola, in d. l. prima, Nau. in c. 1. in prin. nu. 87. de penit. dist. 6. Couar. d. §. 31. nu. 9. Vgol. d. §. 5. nu. 7. Secundo negati etiam non debet, quin potestatem hanc Papa laicis concedere possit, ut ex his, que diximus, manifestum est.*

5 Secundum est, An ab excommunicatione quis iniustus absolui possit, & debeat, vbi excommunicatus in crimine perseuerat. Hanc quaestionem tractant S. Th. in addit. 3. p. q. 24. ar. 2. Halensis in 4. par. Summa, q. 22. memb. 1. ar. 7. §. 1. S. Bonau. in 4. d. 18. in vlt. par. dist. q. 6. Rich. 4. d. 18. ar. 10. q. 1. Palud. 4. d. 18. q. 5. ar. 3. Concl. 1. Gabr. 4. d. 18. q. 3. ar. 3. dub. 7. Martin. Ledesin. 2. q. 26. ar. 2. Sotus 4. dist. 22. q. 2. art. 3. Concl. 6. Henriquez lib. 13. de excom. c. 29. §. 1. Ex Canonistis gl. in c. significasti, in verbo, si petierit, de eo qui dux. in Matrim. quam poll. per adult. Ioan. Calder. quem refert Panor. in c. ab excommunicato, nu. 20. de Rescript. & idem Panor. in d. c. significasti, nu. 7. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 14. q. 1. Felin. in c. Apostolicæ, nu. 2. de excep. Marian. Socin. in c. super eo, 2. num. 4. & §. de sent. excom. & in c. super dubijs, num. 17. tit. eod. & lib. 5. Anton. 3. par. tit. 24. c. 77. Syluest. verbo absolutio 3. dubio 6. Angelica, verbo absolutio 3. nu. 7. Tabiena, verbo absolutio 2. nu. 19. §. Queritur decimoquarto, Vgol. de cens. Eccl. Tab. 1. cap. 19. §. 2. Ex quorum doctrina hæc colliguntur.

6 Primum est, Quod excommunicatus absolutionem petere debet; quia cum excommunicatio ob contumaciam feratur, nisi absolutionem quis petat, an correctus sit nec ne ignoratur; cum tamen excommunicationis finis sit, ut corrigatur.

7 Secundum est, Quod licet a malo culpa, eo quod non nisi propria voluntate committitur, nemo iniustus absolui possit; excommunicatio tamen cum mala culpa sit, sicut

in aliquem iniustum ferri potest, ita & iniustus ab ea absolui poterit; & absolutio impensa tenet, quando excommunicatio illa a Iudice lata fuerat, si enim excommunicatus erat excommunicatio lata a iure, tunc Halensis, Bon. Rich. Gabr. & Astenfis docent, quod iniustus absolui non potest, qui enim manere vult in crimine, cui annexa est excommunicatio, exempli gratia, in hæresi, ab ea absolui nequit, ut Vgolin. post Gabr. vbi supra notat & facit c. damnationis sententiam, 2. q. 2. vbi dicitur, [Damnationis sententiam quicunque meretur accipere, si in suo sensu voluerit permanere, nullus relaxare poterit.]

8 Tertium est, Quod excommunicatus a Iudice, aut iuste, aut iniuste excommunicatus; est si iniuste, tenetur iudex cognita iniustitia, etiam iniusto excommunicato sententiã relaxare, & nolentem absolueri. Si vero iuste excommunicatus est, tunc quidem regulariter absolui non debet iniustus, immò aggregatione celsuræ, & aliarum penarum adiectione coercedus erit, ut sic citius dolore, & molestia affectus, respiciat, & a contumacia discedat, arg. c. Clericis, de cohob. Cler. & mul. & c. veritatis, de dolo & contum. & c. præsentis, 5. q. 2. & facit v. s. Ecclesiar. ut habetur cap. 2. de sentent. & re iud. libro 6. vbi Innocentius IV. Fridericum Imperatorem in contumacia perseuerantem, post inflictam excommunicationem, etiam Regno priuauit.

9 Dixi, regulariter, quia ex causa rationabili, que est, quãdo Iudex videt, quod absolutio illa esset magis medicinalis animæ contumacis, quàm eius excommunicatio, & quod non esset præiudicialis salutis communitalis; Item, vbi immineret vtilitas Ecclesiastica ex absolutione, seu impediretur ordinatio Ecclesie, & plurimum obesset communitati propter participationem, si non absolueretur, in his, & similibus casibus, poterit Iudex discretè excommunicatio nem iniuste latam remittere, iniusto illo qui excommunicatus est, ut notat S. Thom. in addit. 3. part. quest. 24. artic. 2. ad 2. Angelica, Syluester, Tabiena, Astenfis, Panor. in cap. Apostolicæ, nu. 1. de except. & facit capit. veniens, 2. in fine, de testib.

10 Secus autem, vbi talis aliqua causa rationabilis non adesset; Quamuis enim excommunicatio infligatur, ut medicina, ad corrigendum contumacem, adeò, ut S. Thom. in d. q. 24. art. 2. ad 2. & Ioan. Andr. in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. & alij velint, quod si per excommunicationem quis efficiatur deterior, Iudex eam tollere debeat, quia ex quo videtur illam non proficere, vti debet alio remedio; quorum sententia, ut optimè notat Panor. in ca. ab excommunicato, nu. 20. de Rescript. vera est, quando est spes de correctione ex alio remedio sublata excommunicatione: quia siue plestendo, siue indulgendo, hoc solum bene agitur, ut vita hominis corrigatur; cap. Prodest 23. q. 5. Quia tamen infligitur etiam excommunicatio in terrorem aliorum, & ipsiusmet excommunicati iustam penam, ideo, si vel non sit spes de correctione eius ex alio remedio; vel si alij per absolutionem iniusti redderentur ad contemnendum excommunicationem proni, tanquam Ethicus, & publicanus merito habendus, nec vlla ratione absoluedus esset, quia bonum commune præferendum est singulari, & Ecclesiasticæ disciplinæ rigor obseruandus est, ut ceteri eius exemplo peccare desistant, ut recte Ioann. Calderin. quem refert & sequitur Panor. in vbi supra, Halensis, Bon. Gabr. Vgolin. & alij, locis citatis movent.

11 Addo tamen, quòd si iudex sine causa absoluat, quamuis hoc faciendo, maxime vbi iniuria alteri infertur, peccet, absolutio tamen tenet, quia sicut in potestate Iudicis fuit excommunicare etiam iniustum; ita etiam & excommunicationem reuocare, cum par ius ligandi, & soluendi sit, arg. cap. verbum, de penit. dist. 1. qua ratione auctores inter se aliquantulum dissentientes conciliari posse censentur.

12 Tertia est, An excommunicatus absens per literas, aut per procuratorem absolui possit?

Quoad Primum, quod per literas possit absolui, expresse docent gl. in c. de manifesta, in verbo, iudicauit, 2. q. 1. & c. Quanto, in verb. Epistolam, 2. q. 5. Summa Astenfis, p. 2.

lib. 7. ut. 14. q. 3. Rich. 4. d. 18. art. 10. q. 2. Angelica, verbo abſolutio 3. num. 5. Sylueſt. verbo abſolutio 3. num. 9. dubio 5. Tabiena, verbo abſolutio 2. nu. 19. §. Q. ueritur decimo quarto. Sotus 4. d. 18. q. 1. art. 6. ad 2. & diſt. 22. q. 2. ar. 3. Conclu. 6. Nauar. in Manual. c. 26. num. 14. Henriquez lib. 13. de excom. cap. 19. §. 1. qui omnes docent, quod licet à peccatis non niſi præſens per confeſſionem & abſolutionem Sacramentalem quis abſolui poſſit, ab excommunicatione tamen, & ab alijs cenſuris poſſit homo per literas abſolutionem petere, & obtinere; tametiſi in uſu iſta ſit abſolutione committere Sacerdoti, qui ab excommunicatione, & peccato abſoluat, ut Sotus ubi ſupra, d. 22. notauit. Quod ſi petas, quando ſit abſolutus, Reſpondent, quando recipit literas, niſi aliter de mente abſoluentis conſiderit, & hoc rationabile eſſe dicunt Aſtenſis, & Richardus ubi ſupra, ſicut enim abſens excommunicari poteſt, ita & abſolui; & ſicut ex tunc quod abſens excommunicatur, non tenetur ſe gerere pro excommunicato, antequam poſſit excommunicationis ſententiã ad eius notiã peruenire; talis enim error facti non nocet, arg. c. illud, & c. ſi celebrat, de Clet. excom. miniſtr. ita taliter excommunicatus ſe gerere debet pro excommunicato, donec receptis literis de abſolutione certus reddatur. Et ſi literæ ad excommunicatum non perueniant, niſi poſt mortem abſoluentis, tamen abſolutus eſt, ut Rich. & Aſtenſis tradunt; E contra, verò, ſi excommunicatus ipſe moreretur, priuſquam literæ ad ipſum peruenirent, tunc quidem gl. in d. c. Quanto, 2. q. 5. dicit, poſt mortem abſoluendum eſſe, argum. c. A nobis 2. de ſent. excom. habet enim ſicut excommunicatio, ita etiam abſolutio vim ſuã à voluntate, & intentione iudicis; mens autem iudicis, ſicut & legis, non eſt ligare, aut ſoluere niſi à tempore ſcientiæ, ex glo. ubi ſupra, arg. c. leges, diſt. 4. & c. propoſuiſti, diſt. 82. & c. Bidui, 2. q. 6. Vnde immetitò Vgolinus, de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 19. §. 1. num. 5. contra communem DD. ſententiam docuit, abſolutionem per literas fieri non poſſe, ſed neque excommunicationem; cuius ratio ex his, quæ diximus, facile diſſolui poterit, & colligitur contrarium ex d. cap. de manifeſta, 2. quæſt. 1. & cap. Quanto 2. q. 5. & c. Quicquid 2. quæſt. 6. quãuis ipſe hos textus aliter exponi poſſe cenſeat.

13 Quoad ſecundum, de Procuratore, an ſcilicet abſens per procuratorem abſolui poſſit, Quãuis nonnulli ut in noc. in cap. cum deſideres, in verbo, abſolutus, de ſent. excom. & Hoſtienſis, quem ſeruat & ſequitur Panor. in d. c. cum deſideres, num. 7. Anchar. in c. Eoſ, in fine, de ſent. excom. nu. lib. 6. velint, abſolutionem per procuratorem peti non poſſe, quoad Eccleſiam militantem, eo quod abſolutio requirit confeſſionem, contritionem, & introductionem in Eccleſiam cum cõrmonijs quibusdam, ca. A nobis 2. de ſent. excom. quæ per abſentem; aut procuratorem fieri non poſſunt, communis tamen & vera ſententiã eſt, quam Ioan. And. in cap. Quid ad agendum, de procur. lib. 6. Archidia. c. Eoſ qui, & ibi Gem. & Steph. Coſta, nu. 16. de ſent. excom. Specul. in tit. de procur. ſitem opponitur, Marian. Socin. ſen. in cap. ſuper eo, nu. 7. & 8. de ſent. excom. Angelica, verbo abſolutio 3. num. 6. Sylueſt. verbo abſolutio 3. num. 9. dubio 5. Tabiena, ver. abſolutio 2. nu. 19. §. Q. ueritur decimo quarto. Vgolin. de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 19. §. 1. nu. 2. ſequuntur abſolutionem ab excommunicatione in foro penitentiali, aut etiam cum illa ſolemnitate, ca. A nobis 2. de ſent. excom. nec per procuratorem peti, nec dari poſſe, cum ad hanc neceſſaria ſit præſentia eius, qui abſolendus ſit; abſolutionem verò in foro iudiciali & exteriori, hoc eſt, ut excoicatus ad abſoluendum procuratorem mittat, qui ab eo petat, ut abſentem ab excommunicatione abſoluat, licet ſine cauſa fieri non debere doceant, maxime ubi ſic excommunicatus ipſum iudicem commode adire poſſit, ex cauſa tamen iuſta, ſcilicet, quando non adefit, cui commode facultas hæc abſoluendi præſentia delegerat, (prout uſu receptum eſt) aut excommunicatus iudicem ipſum commode adire non poſſit, per procuratorem abſolutio fieri poteſt; quandoquidem & abſens, & ingruus aliquando, ut diximus, abſolui poterit; imò verò, etiam ſi ſine cauſa ſic abſoluat, abſolu-

tio tamen tenet; Nam ſi valet excommunicatio, etiam non tenetur ſolemnitas illa, de qua ſupra, multo magis abſolutio valebit, ut Panor. in c. cum deſideres, nu. 7. de ſent. excom. & idem Panor. in ca. venerabilem, nu. 23. de elec. & alij ubi ſupra teſtantur.

14 Ut autem per procuratorem ſic excommunicatus abſoluatur, procurator ſic datus ſpeciale mandatum abſolutionem petendi habere debet, ut docent glo. in cap. Quid ad agendum, in verbo, vel paciſci, de procur. lib. 6. Specul. de procur. ſitem opponitur verſic. 16. Vgolin. d. cap. 19. §. 1. num. 3. ut ſic conſtet excommunicatum à continuatione deſeſſiſſe, debetque mandatum illud ſpeciatim continere à qua excommunicatione abſolui petat excommunicatus, ex Marian. Socin. in c. ſuper eo, 2. nu. 9. de ſent. excom. niſi ubi quis peteret abſolutionem à quacunque excommunicatione, etiam ſi eius non recordetur, in hoc enim caſu ſpeciatim mentio non requiritur, ex quo fieri nõ poſſit, Vgolinus ubi ſupra notauit. Et ſicut excommunicatus ipſe ſi præſens eſt, non niſi com iuramento præſtitit, & exhibitã cautione (ut ratio cauſæ poſtulat) abſoluetur, arg. cap. cum deſideres, & cap. ex tenore, cum ſeq. de ſent. excom. in antiq. & cap. venerabilibus, ſ. porto, de ſent. excom. lib. 6. & cap. ex parte 1. de verb. ſignific. ita procurator hæc eadem præſtate debet, etiam ſi expreſſum mandatum ad iurandum, & cauendum non habet, arg. l. Quibus na fide, §. ſi alieno, ff. de dan. in ſeculo, quo modo Rex Portugalliæ excommunicatus abſens, per Procuratorem a Nicolao IV. abſolutus fuit, ut teſtatur Specul. tit. de iuram. calum. §. A quibus ſi iurandum. Simile iuramentum præſtitum fuit ab Oratore Regis Galliarum & Nauarra & Procuratore eiusdẽ, DD. de Perona, & DD. de Sotio, anno Domini 1595. die Septembris 17. dum Rex ille excommunicatus, à Clemente Papa VIII. abſolutus fuerat; cuius rei hæc ratio eſt; quia conſtituendo procuratorem, ut ipſi abſolutionem impetret, & ea omnia, ſine quibus abſolutio haberi nequit, mandate cenſetur, arg. ca. præterea, de offic. deleg. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procurat. & l. 2. ff. de iuriſdict. omni. iudic.

15 Quarta eſt, Quid dicendum ſit, quando quis plurius excommunicationibus ligatus eſt, & abſoluitur ab eo, quod poteſt omnes tollere, nec expreſſit omnes nominatim, ſed aliquas tantum; & intelligitur quæſtio hæc ſeclã peccatorum abſolutione, & ſolum agatur de abſolutione ab excommunicatione, quæ in iudicio exteriori concedi ſolet. De qua re tractant S. Thom. ad addit. 3. p. q. 24. art. 3. Alex. and. de Ales. in 4. par. Sum. q. 22. memb. 1. art. 7. §. 2. S. Bon. 4. diſt. 18. in vlt. par. d. quæſt. 2. Rich. 4. d. 18. art. 10. q. 3. Palud. 4. d. 18. q. 5. art. 3. Cõcl. 2. 3. & 5. Gabr. d. d. 18. q. 3. art. 3. dub. 6. Sotus, 4. d. 22. q. 2. art. 3. Conclu. 6. Canonica, in c. cõ pro cauſa, & ibi gl. in verbo, tanquam excommunicatus, & ibi Panor. nu. 1. & num. 6. & eadem gloſ. in c. officij, in verbo, excommunicationis vinculo, & ibi Pan. nu. 1. & nu. 5. & DD. ibi de ſent. excom. & eadem gloſ. in c. ex parte, in verbo, Redire, & ibidem Panor. nu. 1. & nu. 5. de offic. ordin. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. nu. 14. q. 5. Angelica, verbo, abſolutio 3. nu. 10. & ſeq. Sylueſt. verbo, abſolutio 3. nu. 11. dubio 7. Nauar. in c. Ita quorundam, gloſ. vlt. Notab. 11. nu. 12. verſic. Nono colligitur de Iudeis, Couar. in c. alma mater, par. 1. §. 11. num. 13. de ſent. excom. lib. 6. Vgolin. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. c. 19. §. 3. 7. & ſeq. ex quorum doctrina hæc propoſitiones facilius & clarioribus explicationibus cauſa colligi poſſunt.

16 Prima Propoſitio: Homo ab vna excommunicatione abſolui pot. ſine eo quod abſoluatur ab alia. Sed in hoc caſu non cenſetur reſtitutus ad Sacramenta, nec ad communionem, quouſque ab omnibus abſolutus ſit. Ratio huius eſt; quia excommunicationes non ſunt ita connexæ, ſicut omnia peccata inter ſe connexionem habent in auerſione voluntatis à Deo; ideoque alia eſt ratio abſolutionis à peccatis in foro penitentiali, alia verò abſolutionis ab excommunicationibus in foro iudiciali; abſolutio enim à culpa non ſit ſine contritione, & gratia gratum faciente, quæ nullam ſecum compatitur culpam mortalem, & proinde vnum peccatum mortale ſine altero remitti non poteſt; excommunicationes verò, quæ pœnæ ſunt, nec taliter

- inter se connexionem habet, nec proprie voluntatis contrarietate impediuntur, tolli possunt separatim, ita, ut possibile sit, quod quis ab vna absoluitur, & in altera remaneat.
- 17 *Secunda propositio*: Excommunicatus pluribus excommunicationibus ab vno iudice, vnica tantum absolutione ab omnibus absolui potest, immo etiam & ab omnibus absoluitur, vbi sic excommunicatus absolui se ab omnibus postulat, & absolvens ab omnibus absoluit & hoc apud omnes certum est.
- 18 *Tertia propositio*: Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, si ab vna absoluitur, intelligitur ab omnibus absolui, nisi contrarium exprimat a iudice absolvente, sic S. Thom. vbi supra, & Astenfis, d. questio. 5. & Syluester.
- 19 *Quarta propositio*: Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, vnica tantum absolutione ab omnibus absoluitur, si ille qui absoluit, potuit, & voluit ab omnibus absolueret, & omnes absoluenti expressit, & significat fuerint. Est communis omnium DD. etenim, sicut excommunicatus, ita & eiusdem absolutio a potestate, & voluntate iudicis vires suas sumit, ex Panormita. in cap. ex parte, num. 6. de offic. ord. his igitur duabus concurrentibus, valet actus.
- 20 *Quinta propositio*: Excommunicatus pluribus excommunicationibus ab eodem iudice, non solum ab excommunicatione sibi expressa, sed etiam ab alijs omnibus, vna solum absolutione relaxari debet, vbi sententiam habens omnium excommunicationum, Iudex indefinitus, & generaliter excommunicatum absoluit, sic S. Thom. Naua. vbi supra Coua. loco citat. & Heut. in c. cum pro causa, de sent. excom. & summa confel. in 3. q. 120. quia sic de mente soluentis presumitur.
- 21 *Sexta propositio*: Excommunicatus pluribus sententijs ab eodem iudice, si ab ipsodem solum absoluitur, a quibus absoluitur, & potuit vnde si ille qui absoluit, potuit ab omni sententia & vult absolueret, tunc sufficit, quod si noluit ab omni, sed a quibusdam tantum absolueret, tunc non valet absolutio quoad sententiam, de qua absolvens non cogitavit, nec absoluitur, si cogitasset, si autem absolutus credit probabiliter quod si ille sciisset quod nesciuit, nihilominus absoluitur eum, ab omni se absoluitum reputare debet. Sic Palud. vbi supra Concl. 4. & Coua. loco citato. Concl. 6. Quorum omnium ratio est, quia vt potestate, & voluntate concurrere debent, valet actus, ita veritate non concurrente, non valet, arguitur, capitul. cum super, de offic. deleg. l. multum intere, C. si quis alteri, vel sibi.
- 22 *Septima propositio*: Excommunicato pluribus excommunicationibus a diuersis iudicibus, vnica absolutio non sufficit, sed necesse est vt a quolibet absoluitur, nisi omnes alij ad petitionem eius, absolutionem eius confirmauerint, vel nisi omnes demandent vni absolutionem, prout communis praxis habet, vt notant Panormita. in d. cap. officij, num. 5. de sentent. excommuni. & Syluest. verbo, absolutio, 3. au. 12. dubio 8. vel nisi alter superior fuerit vtriusque, quo modo Papa ab excommunicatione cuiuscumque iudicis absoluit: potest immo etiam & in Bullis, alijs eadem facultatem concedere solet. Addit etiam Paluda. 4. d. 18. quest. 5. art. 3. Concl. 3. Quod quando sunt duo iudices vnus cause, & quilibet in solidum iudicare potest, tunc vna est iurisdicctio in duobus numero, & eo casu vnus a sententia alterius absolueret potest, sicut patet in pluribus officialibus eiusdem Sedis Episcopalis; Quod verum est, nisi quando vnus preoccupate, alius postea non habet se introrittere, ita, vt possit excommunicare, quia nemo qui condemnare non potest, absolueret potest.
- 23 *Octaua propositio*: Excommunicatus vnica tantum excommunicationis sententia, pluribus tamen ex causis, absolutionem petens causas omnes exprimitere ei debet, a quo absoluentis est, & causam aliquam tacens, absolutus non censetur. Sic glo. in cap. ex parte in verbo, redire, & ibi Panorm. num. 3. de offic. ordin. & eadem glo. in ca. cum pro causa, in verbo, si quam excommunicatum, & ibi Panorm. num. 6. de sentent. excommuni. S. Thom. in addit. 3. par. q.

24. artic. 3. vers. vel nisi cum quis. Rich. 4. d. 18. art. 10. qu. 3. Astenfis vbi supra, par. 1. §. 1. num. 13. versic. Prima Conclusio, de sentent. excommuni. lib. 6. Angelica, verbo, absolutio, 3. num. 10. Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 30. §. 2. & Syluest. in verbo, absolutio, 3. dubio 7. Qui omnes hanc Conclusionem aut ita in vniuersum ponunt, aut cum Panorm. in d. cap. cum pro causa, Angelica, & Coua. ita limitant, vt veram eam esse velint solum, quando quilibet causa per se sufficiebat ad excommunicationem, & que principalis fuit ad excommunicandum, vt Exempli gratia; Qui facit rapinam cum effractione Ecclesie, quo casu est excommunicatus Statuto Episcopi, & Canonis, Statuto quidem propter rapinam, Canone vero propter effractionem; cum quilibet videatur principaliter considerata, non tenet absolutio non expressis omnibus causis, arg. ex parte, de offic. ordin. & c. officij, de sentent. excommuni. quia absolvens absolutionem sic indefinitam factam, non nisi ad causam expressam referre intendebat; Si vero solum excommunicatus fuerat vna excommunicatione, sed propter plures causas, tunc aut vna causa per se sufficit ad excommunicandum, & sic vna causa sufficienter expressa tenet absolutio, arg. capit. super literis, de Rescript. Aut omnes de per se non sufficiunt, sed simul iuncte sic, & tunc quia omnes cause videntur pariter considerate, non tenet absolutio, omnibus non expressis. Quorum doctrina, licet vera sit, & facile defendi possit, non tamen ipsius Conclusionis fundamentum, & rationem propriam assignasse censetur.

24. *Ratio igitur, cur vna excommunicationis sententia ob plures causas irretitus, & quarum singula excommunicationem merentur, petens ab excommunicatione absolui, vnus tantum cause mentionem faciens, ab ea solum cuius causam expressit, non autem a reliquis non expressis, absolutus sit, etiam si indefinitus fuerit ab excommunicatione absolutus, ea est, (prout colligi poterit ex ijs, quae latius a nobis lib. 1. cap. 10. dicta sunt) quia in hoc casu, non vna tantum excommunicatione, sed tot excommunicationibus ligatus est, quot cause sufficientes sunt, ob quas excommunicatus est; vnde, perinde se habet, ac si diuersis sententijs, diuersis temporibus, diuersas ob causas excommunicatus fuisset, vt enim in illo c. 10. lib. 1. diximus, & testatur glo. in c. cum pro causa, in verbo, Tanquam excommunicatum, in fine, de sentent. excommuni. vna sententia pluribus excommunicationibus innodati quis potest, exempli gratia; Si Petrus legitime admonitus sit, vt concubinam dimittat, quam tamen ad diem prescriptam non dimisit; Item, si fuerit citatus, vt in iudicium veniat, & non comparuit; Et praeterea admonitus sit, vt intra decem dies Ioanni debitum soluat, quod tamen non soluit; & hac omnia sub excommunicationis pena ei precepta fuerint: de cuius contumacia certior Iudex factus, tribus illis causis expressis eum excommunicauit: vnica hac sententia, tres excommunicationes pro numero trium causarum incurrisset Petrus dicemus. Sicut igitur qui diuersis sententijs variis ob causas excommunicatus est, ab ea solum absoluitur, cuius causam in petitione expressit, & non ab alijs, vt post glo. in c. Ex parte, in verbo, redire, de offic. ord. praefati auctores tradiderunt: ita etiam variis ob causas, varijs excommunicationibus vna sententia irretitus, si absolutionem petens vnica solum causam exprimat, eius excommunicationis tantum, cuius causam expressit, absolutionem consequitur: & hoc, etiam si absolutio generalis fuerit, & ab eo facta, qui ab omnibus absolueret poterat; etenim, ad excommunicationem illam, cuius causa expressa fuit; absolutionem suam Iudex solum retulisse censetur, argum. cap. cum pro causa, & capit. officij, de sentent. excommuni. vt post alios subtiliter, & erudite Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 3. num. 10. & §. 4. nu. 4. annotatit. Quae omnia vera sunt, quando is, qui absoluitur, excommunicationis suae causas aliquas tacet fraudulenter, & alias exprimit, tunc enim absolutio sic accepta per surreptionem, & fraudem, ei quoad excommunicationes ob alias causas tacitas, non proderit, quin adhuc etiam ob illas vitandus sit, & proinde, nec hominum consortio, nec*

Sacramentis restitutus, argum. d. cap. officij, secus autem, si eas taceret ignoranter, quia tunc non recolit, aut ignorat; eo enim casu si absolvens intentionem habuerat simpliciter relaxandi excommunicationem, quam tulit in eum simpliciter absolutus est, vt Rich. 4. d. 18. art. 10. quaest. 3. scriptum reliquit post Hostiensem in Sum. li. 3. tit. de sent. excommun. num. 14. §. Et qualiter, vers. Sin autem ultra medium, maxime, quando Iudex sic absolvens omnes causas, & omnes excommunicationes sciret; tunc enim licet excommunicatus ille omnes illas causas non exprimeret, absolutio tamen omnes excommunicationes tolleretur, quia eum scienter ab omnibus absoluere censeretur, vt docet Sum. Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 14. quaest. 6. in fine. Quae distinctione facta, non male auctores praefati, qui inter se dissentire videntur, conciliari possunt.

25 *Optimum* autem consilium est, quod Raym. & Astenf. vbi supra, Nauar. in Man. cap. 26. num. 12. & in c. confideret, §. cautus, num. 30. de penit. d. 5. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 1. r. nu. 12. de sentent. excommun. lib. 6. Ioan. Baptista Antonucius, in Catechesi Neapolitana, lib. 5. c. 31. & Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 10. §. 4. nu. 11. & Tab. 1. cap. 19. §. 3. num. 7. tradunt, vt qui absolutionem impetrat à Papa, vel eius Legato, aut ab alio, virtute Bullae, aut Iubilaei facultatem absoluendi habere, absolui se faciat ab omnibus excommunicationibus, & peccatis, de quibus etiam non meminit; quippe quia ea generali absolutione ceterum ab omnibus absolutus; tunc enim si postea de aliquibus recolat, non tenetur absolutionem iterum impetrare, sed solum necesse habebit peccatum illud, ob quod excommunicatus erat, sicut & alia nondum in confessione detecta, confiteri.

26 *Nona propositio*: Excommunicatus ob vnā causam, si dum absolutionem postulat, aliam causam excommunicationis explicet, & proinde ex falsa causa absolutionem obtineat, peccat quidem, absolutio tamen valida erit. Sic Hostiens. in Sum. lib. 5. tit. de sentent. excommun. num. 14. §. Et qualiter, vers. sin autem, in fine Sum. Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 14. quaest. 8. Panorm. in cap. ex part. nu. 6. de offic. ord. Card. in cap. ab excommunicato, de Rescrip. & in d. ca. ex par. quem refert, & sequitur Nau. in Man. cap. 27. nu. 38. & Philip. Franc. in cap. venerabilibus, §. sanē, quem etiam textum citat. Panorm. vbi supra, de sentent. excommunicat. lib. 6. S. Anton. 3. p. tit. 24. cap. 77. vers. absolutio. Syl. verbo, absolutio, r. num. 13. dub. 5. & fauet ex parte Couar. in ca. alma mater, par. 1. §. 11. num. 14. vers. Quibus equidem, de sentent. excommun. lib. 6. & expresse Vgol. in de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 19. §. 4. num. 4. Quae propositio vt vera sit, intelligi debet, quando absolvens intendebat omnino absolvere, etiam si causa expressa omnino esset falsa, vel iniusta. Nam sicut excommunicatio ex falsa causa lata tenet, quam credebat esse veram; immo etiam, quam credebat esse falsam, vbi excommunicator intendebat omnino excommunicare, (saltem in foro exteriori, dummodo non manifeste falsa sit, aut intolerabilem errorem contineat) ita absolutio ex falsa causa data, valebit, vbi absolvens intendat omnino absolvere, etiam si causa expressa omnino esset falsa, vel iniusta, vt Panorm. & Vgol. vbi supra ratiocinantur & expresse tradit Henriquez li. 13. de excomm. cap. 30. §. 3. excommunicatio enim, & multo magis absolutio ab intentione Iudicis vires suas sumit, maxime, cum iura ad absoluendum, quā ad ligandum promptiora sint. ex Innoc. in ca. ab excommunicato, in verbo, obtentis, de Rescrip. & facit. l. Atrianus. ff. de act. & oblig. Adde, quod absolutio iniusta valida est, argum. cap. venerabilibus. §. sanē, de sentent. excommun. lib. 6. Absolutionem autem ex

27 *falsa causa datam*, constat esse iniustam. Et denique sicut absolutio valida est, etiam si causa in petitione absolutionis non exprimitur, quando eam Iudex non expressa causa dare voluerit; ita etiam valida erit, etiam si falsa causa exprimitur, dummodo Iudex non obstante tali causa, absolvere intendat. Ignorantia enim concomitans nō tollit, quin simpliciter absolvere velit, ne praesumatur deceptus & iniustus; Secus autem censendum erit, si homo suppreffa veritate, vel expressa falsitate, obtinuit absolutionem, quam alias non obtinisset, si veram causam exposuisset,

puta si absoluendus dicat se falsificasse, vel iniuriam tenuisse, cum non sit verus; tunc enim absolutio ab excommunicatione obtenta ex falsa causa nulla est; nec excommunicatio in foro conscientie immo nec in foro exteriori cognita falsitate causae, proderit; argum. cap. Ex parte, de offic. ordin. & cap. officij, de sentent. excommun. vbi dicitur, quod suppreffa veritatem absolutio subrepta non prodest, & argum. ca. 2. de filijs presbyt. lib. 6. vbi habetur, dispensationem per subreptionem obtentam nullius penitus esse momenti, quando verisimile est dispensantem cum eo dispellere noluisse, si defectus tacitos ei fuisset expressus; & hoc sensu vera est opinio gloss. in cap. ex parte, in verbo, redire, de offic. ordin. & Paluda. 4. d. 18. quaest. 3. art. 3. Conclus. 5. Innoc. & Imola, in d. cap. ex parte, Angelica, verbo absolutio 3. num. 12. & S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 77. vt excommunicator, & Couar. in d. cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 14. vers. Septima Conclusio, dicens, absolutio nem ex falsa causa lata non valere. Ratio est; quia vt recte notat Henriquez li. 13. de excomm. cap. 30. §. 4. Iudex sic deceptus non intendit verē absolvere, quia ignorantia antecedens, & fraus impedit voluntarium; absolutio autem ex voluntate Iudicis pendet. Sicut a simili qui allegat falsam causam, ob quam aequē principaliter obtinuit dispensationem super irregularitate, aut impedimento matrimonij, aut graui voto, non valet dispensatio, vt Henriquez vbi supra, §. 4. & Nau. in Man. cap. 27. num. 86. tradunt.

28 *Quinta est*, An Episcopus subditum suum ab excommunicatione a se lata in alio Episcopatu absolvere possit; Respondeo posse; Sic Martin. Ledesm. 2. 4. quaest. 26. art. 2. Ratio est; quia fieri potest sine strepitu Iudicij, & sine iniuria alterius Episcopi; quae autem fieri possunt sine strepitu Iudicij, fieri possunt a superiore circa suum subditum, etiam in alterius territorio, & prouincia, ex Innoc. & Panorm. in cap. Nouit, num. 3. de offic. legat. Oldrad. Consi. 88. Rich. 4. d. 18. artic. 9. quaest. 3. Summa Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 13. art. 1. quaest. 4. Angelica, in verbo, absolutio, 2. num. 5. Syluest. verbo, absolutio, r. num. 21. dub. 2. Taberna, verbo, absolutio, 2. num. 1. §. vers. Quartus vndecimo, & faciunt quae habentur 9. quaest. 2. quasi per totum, & l. 2. ff. de offic. Procons. & l. fin. ff. de offic. praefect. Vbi. Quae tamen omnia, vt diximus, intelligenda sunt, dummodo non requiratur vocatio ad Iudicium, quia si opus esset vocari testes, vel alia id genus facere, non posset Episcopus subditum suum in alterius prouincia absolvere. In his enim quae causae cognitionem requirunt, nihil in alterius diocesi poterit, quia nec ibi pro tribunali sedere poterit, ex gloss. in d. cap. nouit, in verbo, Terminos, nisi habeat licentiam Episcopi diocesani. 9. quaest. 2. cap. Episcopum. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 75. Fallit tamen hoc in Episcopo expulso, qui petita licentia, licet non obtenta ab Episcopo, in cuius Diocesi est, poterit sedere pro tribunali, & exercere Iurisdictionem supra suos subditos, dummodo non trahat eos ultra duas diuitas a fine suae diocesis, qui fuerint expulsores, seu fautores, aut consiliatores, prout latius in Cle. vnic. de foro compet. habetur.

29 *Similiter* Legatus à latere excommunicatum a se quāuis in foro penitentiali, in alterius prouincia absolvere possit, non tamen in foro contentioso, nisi ex licentia Episcopi Diocesani. d. c. Nouit, & c. excommunicatis, de offic. legat. & ibi gloss. quia verò legati huiusmodi priuilegia multa habere solent, per quae auctoritas eorum extenditur, ideo ex literis suis quid possint; aut non possint, exactius colligendum est.

30 *Sexta est*, An absolutio per vim obtenta valida sit? Cuius difficultati ex communi DD. sententia Respondeo; omnem absolutionem per vim, & metum in vim constantem cadentem obtentam, nullam esse, vt expresse habetur in cap. vnico, de his quae vi, metuue causa fiunt, li. 6. & ibi notat Ioan. Monach. Anchar. Gemin. Philip. Franc. & gloss. per totum. Summa Astenf. par. 2. lib. 7. tit. 2. §. Quadragesimus septimus. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 27. Taberna, verbo, excommun. 5. ca. 32. Caiet. verbo excommunica. 4. 1. Nau. in Man. c. 27. nu. 125. vers. Decima septima. Henriquez li. 3. de exco. c. 30. §. 1. Vg. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 2. §. 4.

2. §. 4. num. 2. & cap. 4. in princip. huius. 14. Quod procedit primo, à quocumque vis, aut metu inferatur, etiam à maiore, ut notant Gemina in d. cap. v. art. 3. Ne autem, cum. 2. & Vgl. vbi supra, num. 14. Secundo procedit, siue censura iuste, siue iniuste lata fuerit, cum lex non distinguat, an sententia iusta, vel iniusta fuerit, sic gl. in d. c. vnic. in verb. excommunicat. & quia censura etiam iniusta non illegitima, sed probatis remedijs reuocanda est, argum. cap. Sacro, §. caueat, de sentent. excomm. in d. cap. cum contingat, de offic. deleg. Tertio procedit, etiam si sub conditione, aut ex die censura promulgata sit, & antequam conditio, vel dies aduenerit, vi, aut metu reuocata sit, talis enim reuocatio nulla erit, ex Gemina. Anchar. & Fraco vbi supra. Quarto procedit non solum in absolutione excommunicationis maioris, sed etiam minoris, ex Gemina, cit. & Felino, in cap. si quem, omni. 4. de sentent. excomm. in d. & ratio est, quia cum aliquid de excommunicatione dicitur, quod non solum ad maiorem, sed etiam ad minorem accommodari potest, etiam ad minorem trahitur, ut tradunt gl. in cap. presbiter, in verbo, excommunicatione dicitur, de heret. lib. 6. & similis gl. habetur in Clem. 1. in verbo, sententia, de privileg. & Gemina. & Franc. in d. cap. vnic. de his, que vim met. cau. fiunt. Cum igitur absolutio, de qua agitur in d. c. vnic. ad excommunicationem minorem pertineat, eiusdem capituli dispositio in excommunicationis minoris absolutione locum habebit.

31 Quibus addo, quod qui sic per metum, aut vim absolutionem extorquet, non solum a priori excommunicatione non soluitur, sed etiam nouam excommunicationem dicti c. vnic. de his, que vi. li. 6. incurrit, ut docent Summa Alensis, & Henriquez vbi supra, & contra huiusmodi extorquentes absolutione grauius inuehitur Conc. Trid. Sess. 25. de Refor. cap. 3. in fine. vbi ait, Nefas esse, ut Matris autem cadens in conitatem virum is est, quando aut mors ipsa, aut corporis cruciatus grauis, aut vniuersorum honorum, aut patris eorum amissio, interminatur, nisi absoluat, argum. cap. 1. & 2. & cap. ad audientiam, & c. cum dilectus, de his, que vi. met. cau. fiunt, & l. propter licet, ff. de excu. tutor. Item subtractio magni lucri, ut docent Cynus, in l. interpretas, C. de transact. & Anchar. & Franc. in d. cap. vnic. Sed de minori excommunicatione, eiusque vinculo effectibus, & absolutione, haec tenus dicta sufficiant, in sequentibus de excommunicatione minori breuiter agendum erit.

De excommunicatione Minori.

De Natura, & effectibus eius.

Cap. XXII.

S Y M M A R I U M.

- 1 De excommunicatione Minori, que tractanda ab auctore sit.
- 2 Excommunicationis Minoris quot species, tam a Theologis, quam à Canonistis assignentur.
- 3 Excommunicatio Minor quidnam sit, & quare sic appellata sit.
- 4 Excommunicatio Minor qualiter ab excommunicatione maiori differat.
- 5 Excommunicatio Minor qualiter a peccato mortali distinguatur.
- 6 Excommunicatio Minor communionem passiuam Sacramentorum priuat.
- 7 Excommunicatus Minori, nec Confirmari, nec Eucharistiam sumere, nec Matrimonium contrahere, nec ordinibus initiari potest.
- 8 Excommunicatus Minori, Missam audire, & etiam osculum pacis in Missa licite recipere valet.
- 9 Excommunicatus Minori, non solum Ecclesiam intra-

ro, sed etiam officia diuina cum alijs in choro recipere potest.

- 10 Excommunicatus Minori actor esse potest in Iudicio.
- 11 Excommunicatus Minori procurator in Iudicio pro alijs esse valet.
- 12 Excommunicatus Minori in Iudicio testis esse potest.
- 13 Excommunicatus Minori an verum Sacramentum recipiat.
- 14 Excommunicatus Minori quoties non peccat recipiendo Sacramentum Penitentia, toties verum Sacramentum recipit, ita ut Confessionem recitare non teneatur.
- 15 Excommunicatio Minor hominem incapacem Sacramentorum non efficit, sed solum ne licite ea recipiat.
- 16 Excommunicatus Minori, quare quoties peccat Sacramentum Penitentia recipiendo, toties irritum sit Sacramentum, & iteranda Confessio.
- 17 Excommunicatio Minor non actiua collatione, sed passiuam solum Sacramentorum receptione priuat.
- 18 Excommunicatus Minori, administrando alijs Sacramenta, non mortaliter, sed solum venialiter peccat.
- 19 Excommunicatus Minori, recipiendo Sacramenta regulariter peccat mortaliter, nec gratiam Sacramenti recipit.
- 20 Excommunicatus Minori, quo sensu a Gregorio IX. dicitur grauius peccare celebrando.
- 21 Excommunicatus Minori, licet peccet Sacramenta conferendo, valet tamen collata ab eo Sacramenta.
- 22 Excommunicatus Minori ad beneficium, seu dignitatem Ecclesiasticam eligi nequit.
- 23 Excommunicati Minori electo ad beneficium an ipso iure nulla, vel potius annullanda sit.
- 24 Excommunicati Minori electo ad beneficium in foro exteriori irritanda est, quamuis sic electus excommunicationis ignarus fuerit.
- 25 Excommunicatio maior electionem ipso iure nullam reddit, non autem excommunicatio minor.
- 26 Peccatum mortale electionem ad beneficium non annullat.
- 27 Excommunicatus Minori Missam celebrando mortaliter peccat, irregularitatem tamen non contrahit.
- 28 Excommunicatio maior quare celebrantem irregularem efficiat, non autem Minor.
- 29 Communicans cum excommunicato minori, in excommunicationem aliquam non incidit.
- 30 Excommunicatio Minor, neque a Iudicio repellit, neque rescripta annullat.

1 Quoniam quæ ad excommunicationem minorem pertinent, magna ex parte in superioribus exposita sunt, hic solum ea adiungemus, quæ ad integram, & perfectiorem eius notiam spectare videntur, quæ commode ad hæc tria reuocari possunt. Primum est, ut Natura, & effectus, quos parit, explicetur. Secundum est, ut Quis eam ferre possit, ostendatur. Tertium est, ut Quis ab illa possit absolui, re, declaratur.

2 Quod primum. Antiquiores Scriptores tam Theologi, quam Canonistæ: duas excommunicationis minoris species assignarunt, quarum Vna & præcipua est illa, quæ à participatione Sacramentorum tantum excludit, cap. fin. de Cler. excomm. in d. ministr. Alia est illa, quæ separat a communionem fidelium non Sacramentorum, quod colligitur ex cap. presenti, §. q. 2. vbi accusatus, & citatus expectatur per dies septem sine aliqua pena; & deinde per alios septem, hac apposita pena, ut Ecclesiam non ingrediatur ad officia diuina audienda; & postea per duos dies interdicitur ei, ne cum alijs fratribus, vel in Choro, vel in Mensa, vel in Dormitorio comminuetur, ex gl. in d. capit. presenti, in verbo, communiōne, & in cap. in loco §. quest. 4. Turbulentum & strepitum faciens tempore Synodi, per triduum